

UDENRIGSMINISTERIET

Forsvars-, Samfundssikkerheds- og Beredskabsudvalget

L 188 – samrådsspørgsmål D om

Forsvarssamarbejdsaftalen og dens forhold til grundloven

10. juni 2025

TALEPUNKT

Tak for ordet og for spørgsmålet, som giver os anledning til – endnu en gang – at drøfte forvarssamarbejdsaftalen.

Jeg vil samtidig benytte lejligheden til at kvittere for de mange spørgsmål, som forsvarsministeren, justitsministeren og jeg selv har modtaget under udvalgsbehandlingen af beslutningsforslaget og lovforslaget.

Det har været med til at kvalificere debatten og oplyse det grundlag, som aftalen står på. Samtidig har det været en anledning til at afklare en række misforståelser.

Jeg bliver nu spurgt om, hvorfor den danske aftale ikke har samme afgrænsninger som den norske, som ifølge spørgeren ville sikre, at aftalen holder sig inden for grundloven.

Jeg vil heller ikke kunne redegøre for den norske grundlov eller Norges forhandlingstaktik og overvejelser på samrådet i dag.

Til gengæld vil jeg som udenrigsminister bidrage med nogle overordnede betragtninger.

For at begynde med det sidste, så har justitsministeren allerede redegjort for forholdet til det uskrevne grundlovsforbud. Det vil jeg derfor ikke gå nærmere ind i her. Udover at konstatere, at aftalen selvfølgelig holder sig inden for grundloven.

Jeg vil samtidig gerne slå fast, at Danmark efter aftalen har mulighed for at føre kontrol med, hvordan forsvarssamarbejdet udmøntes. Det forudsættes adskillige steder i aftalen, at amerikanske styrker skal koordinere deres aktiviteter med relevante danske myndigheder. På særskilte områder skal der også indgås implementeringsaftaler med USA om, hvordan aftalens bestemmelser gennemføres.

For så vidt angår bekymringen for manglende parlamentarisk kontrol, så håber jeg, vi er enige om, at vi i Danmark allerede har et effektivt system for parlamentarisk kontrol og inddragelse. F.eks. har Folketinget mulighed for at kalde ministre i samråd og stille skriftlige spørgsmål til ministre. Det er den her sag og dagens samråd jo et fint eksempel på. Vi har også en veludviklet praksis for folketingsinddragelse, hvor grundlovens § 19 jo sætter rammerne for f.eks. hvilke beslutninger, der kræver rådføring med Udenrigspolitisk Nævn, og hvornår der kræves Folketingets samtykke. Jeg har ingen grund til at tro, at vores gamle og velafprøvede parlamentariske system ikke også kan håndtere denne aftale på en helt betryggende måde.

Tilbage står så spørgsmålet om, hvorfor Danmarks og Norges aftale ikke er enslydende til punkt og prikke. Eller enslydende med andre landes for den sags skyld. Svaret på det er, at Danmark har forhandlet den aftale, som, vi vurderer, er bedst for Danmark.

Det er klart, at der vil være afvigelser og variationer i forhold til andre landes bilaterale forsvarsaftaler. Der er tale om bilaterale aftaler, som USA har forhandlet med hvert enkelt land. Det gælder også den norske.

Men det er ikke regeringens opfattelse, at Danmark er stillet væsentligt anderledes end Norge.

En konkret indvending fra spørgeren er, at den danske aftale [artikel 6, stk. 2], i modsætning til den norske, overlader ganske vidtgående og upræcise myndighedsbeføjelser til amerikanske styrker.

Selvom den norske aftale - efter det oplyste - adskiller sig fra den danske ved at præcisere, at sikkerhedsforanstaltninger kun må iværksættes i civilområder "under ekstraordinære omstændigheder", gælder det generelt efter den danske aftale, at amerikanske styrker skal koordinere sikkerhedsplaner med danske myndigheder. Vi vurderede fra dansk side, at det var en mere hensigtsmæssig afgræsning for at sikre overensstemmelse mellem aftalen og den danske grundlov.

Et andet af spørgernes kritikpunkter er, at den norske aftale indeholder flere bestemmelser end den danske, der specifikt henviser til at sikre national suverænitet. Fra dansk side har vi imidlertid brugt en model, hvor der i stedet anvendes overordnede generelle forbehold og forudsætninger i aftalen.

Det er altså helt bevidst, at vi ikke gentager de samme formuleringer om suverænitet på udvalgte steder i aftalen, sådan som Norges aftale gør. Vores tilgang var, at det gælder for aftalen som helhed, at de amerikanske aktiviteter skal respektere Danmarks suverænitet og internationale forpligtelser. Vi vurderede, at det potentielt kunne skabe uklarhed, hvis det forbehold indgik i nogle artikler og ikke andre - som tilfældet er i den norske aftale.

Endelig er spørgerens kritikpunkt, at Danmark risikerer at pådrage sig statsansvar for folkeretsbrud, der udføres fra dansk territorium. Eller hvis amerikanske aktiviteter kommer på kant med internationale konventioner, som Danmark er statspart til. Men selvfølgelig skal amerikanske styrker agere inden for folkerettens rammer og respektere Danmarks

internationale forpligtelser, mens de er i Danmark. Det er en grundlæggende forudsætning for aftalen.

Og som allerede nævnt adskillige gange fremgår det klart af aftaleteksten, at alle aktiviteter, som udføres under forsvarssamarbejdet, skal ske med fuld respekt for Danmarks suverænitet, grundlov og forfatningsmæssige sædvane, lovgivning og folkeretlige forpligtelser.

*

Jeg vil afslutte med at gentage mig selv under 1. behandlingen af beslutningsforslaget og lovforslaget: Det er stadig USA, der ultimativt sikrer NATO og Europa og dermed Danmarks sikkerhed. Europæisk sikkerhed er siden 2. verdenskrig opbygget på et fundament af stærkt transatlantisk samarbejde.

Forsvarssamarbejdsaftalen vil bidrage til at styrke Danmarks alliancer.

Netop til gavn for Danmark, Europa og NATO's forsvar og sikkerhed.

Jeg ser frem til at færdigbehandle beslutningsforslaget og lovforslaget i folketingsalen i morgen.

Tak for ordet.